

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

VN/10556/2024

Nuorisoasuntoliitto NAL ry

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Nuorisoasuntoliitto NAL ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Esityksen vaikutukset

Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin

Suurimmalla osalla työttömistä etuus ei yleistuen myötä muuttuisi, mutta esityksen mukaan noin 5000 työttömällä etuus pienentyisi keskimäärin 1166 euroa vuositasolla.

Yleistuen myötä tuen saaminen tiukkenisi mm. niillä peruspäivärahaa saavilla, jotka asuvat vanhempiensa luona. Jatkossa he saisivat osittaisen yleistuen, jonka taso (noin 280e/kk), on liian alhainen. Vanhempien tulorajojen korotus on kannatettava, mutta osittaisen tulon alhainen taso lisää toimeentulo-ongelmien riskiä.

Ehdotuksen mukaisesti yleistukeen sovellettaisiin työmarkkinatuen kaltaista tarveharkintaa, mutta niin, että työmarkkinatuen tämänhetkiset tarveharkinnan poikkeussäännöt poistettaisiin. Esimerkiksi lasten keventävän vaikutukset tarveharkinnan tulorajaan ehdotetaan, jolla olisi suhteettoman kovat vaikutukset pareihin, jolla on lapsia. Hallituksen toteuttamien sosiaaliturvaleikkauksien on jo nyt arvioitu lisäävän lapsiperheköyhyyttä, eikä lapsiperheiden tilannetta tule kurjistaa enempää. Lapsuudessa koetulla köyhyydellä on tunnetusti pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten elämään ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

Tällä hetkellä työmarkkinatuessa käytössä olevaa 21 viikon odotusaikaa sovellettaisiin myös yleistukeen. Odotusaika koskee tuen hakijoita, joilla ei ole peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Suuri osa heistä on nuoria. Esityksessä ei arvioida sitä, onko odotusaika tehokas tapa

kannustaa ammatilliseen koulutukseen hakeutumista, minkä lisäksi se on vastoin hallituksen tavoitetta puolittaa toimeentulotukea tarvitsevien määrä. Nuori, joka ei saa työmarkkinatukea, putoaa usein toimeentulotuen asiakkaaksi ja voi niin jäädä ilman palveluja, jotka voisivat auttaa häntä työllistymisessä. Odotusajan poistamista tai ainakin lyhentämistä tulisi harkita.

Esityksen mukaan yleistuen taso tulisi olemaan nykyisen työttömän perusturvan tasolla, joka ei lähtökohtaisesti ole riittävä tälläkään hetkellä. Riittämätön taso vaarantaa tuen saajien hyvinvoivan arjen edellytykset ja pahimmillaan lisää asunnottomuuden riskiä. Yleistuen tason tulisi olla korkeampi.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin

-

3. Lakiehdotukset

Yleistukilaki

- Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)

Kaikilla ei ole mahdollisuutta vastaanottaa kokonaisaikaista työtä. Syitä on monia, joista yksi on esimerkiksi perhetilanne. Osa-aikatyö on monille mahdollisuus pysyä kiinni työelämässä ja turvata itselleen paremman toimeentulon. Yleistuen saaminen tulisi varmistaa myös tilanteissa, joissa hakija ei kykene kokonaisaikaiseen työhön perhetilanteen tai muun syyn vuoksi.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta

Työttömyyden pitkittyessä järjestettävät työnhakukeskustelut ja täydentävien työnhakukeskustelut ovat kannatettava edotus. Lähtökohtaisesti kasvokkainen tapaaminen on kannattavaa, mutta tapaamiset tulee pystyä järjestämään kaikille saavutettavalla tavalla.

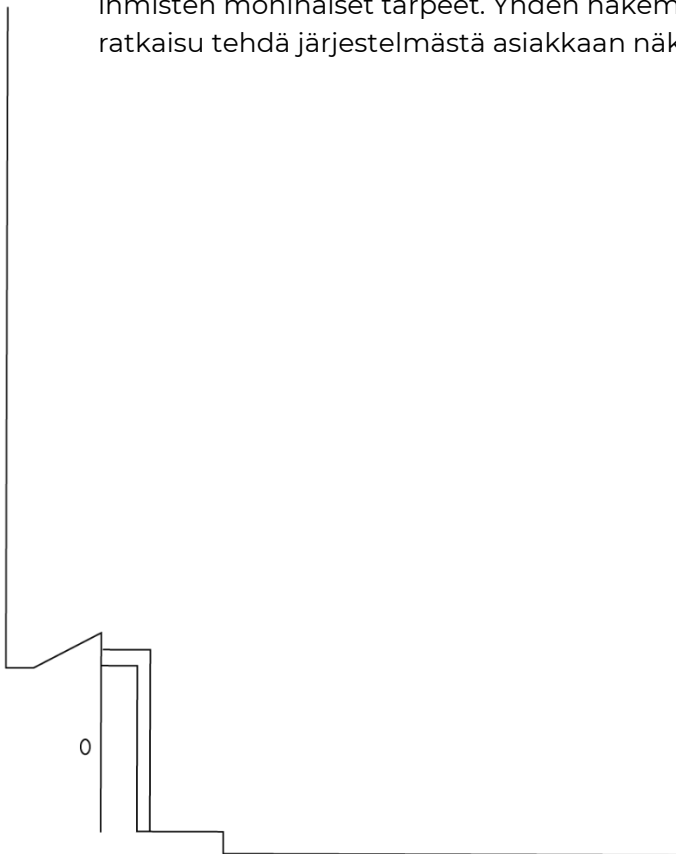
- **Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä**

Tapaamisten täytyy perustua työnhakijan tarpeisiin ja palvelutarpeen selvittämiseen. Ne eivät voi olla vain työnhakuvelvollisuuden täyttämisen seurantaa. Tapaamisissa olisi hyvä arvioida työnhakijan työnhakuun ja työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyky ja mahdolliset elämänhallinnan ongelmat, ja onko työnhakija jo ohjattu hänen tarvitsemaansa palveluun. Työllistämistä edistävälle palveluille tulee turvata riittävät resurssit.

4. Muuta lausuttavaa

Myös asumisen tukia ja mahdollisesti myös osia toimeentulotuesta on suunniteltu sisällytettäväksi yleistukeen sen kehitystyön seuraavassa vaiheessa. Tällaisten uudistusten vaikutukset tulisi arvioida huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Sosiaaliturvajärjestelmään on tullut hallituskaudella useita muutoksia, jotka ovat vaarantaneet monien pienituloisten toimeentulon ja arjen hyvinvoinnin, sekä lisänneet asunnottomuuden riskiä. Etuuksia tarvitsevien tilannetta ei ole enää varaa heikentää.

Järjestelmää kehittäessä on myös tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että se on hakijoiden näkökulmasta selkeä ja ymmärrettävä, ja että siinä otetaan huomioon ihmisten moninaiset tarpeet. Yhden hakemuksen malli olisi yksi mahdollinen ratkaisu tehdä järjestelmästä asiakkaan näkökulmasta paremmaksi.

0

NAL